СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 65. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 20 березня, 1935. VOL. XLIII. No. 65. Jersey City, N. J., Wednesday, March 20, 1935 THREE CENTS

АМЕРИКА РОЗГЛЯДАЄ УЗБРОЄННЯ НІМЕЧЧИНИ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відбув зі секретарем стейту Голом та американським представником у Женеві, Дейвисом, довшу конференцію в справі німецької заяви про узброєння.

Американський уряд, видно, стоїть на становищі, що німецький уряд поламав сепаратний договір мира, котрий він заключив з Америкою. Одначе американський уряд не спішиться з протестом, а вижидає, що в цій справі зроблять інші держави, а спеціяльно Англія.

СЕНАТ ЗА ПРИСПІШЕННЯ ЗАКОНА ПРО ДОПОМОГОВУ ПРАЦЮ.

ВАШИНГТОН. — Провідники сенату почали завзяті заходи, щоб сенат рішив уже в цей четвер справу запомогової праці, що віддає президентови до розпорядимости близько 5 міліярдів долярів.

Опозиція пробує зменшити цю суму, але демократична більшість відкидає всі поправки опозиції. Один сенатор запропонував, щоб цю суму збільшити до 10 міліярдів долярів та видати в тій ціли відповідну суму паперових грошей, себто почннати явну інфляцію.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАВЕТУЄ УХВАЛУ ПРО БОНУС.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав до зрозуміння прихильникам бонуса для ветеранів, що на випадок ухвалення такого закона він його заветує.

Сенатор Гарисон каже, що сенат не ухвалить бонуса понад президентове вето.

Прихильники бонуса рівночасно заявляються за інфляцію.

КОНГРЕСМЕН ОБВИНУВАЧЕНИЙ ЗА ПРОДАЖ МІСЦЯ У ВІЙСЬКОВІЙ АКАДЕМІЇ.

ВАШИНГТОН. — Спеціяльна велика лава присяжних суддів у Дистрикті Колюмбії постановила поставити під суд конгресмена Джана Г. Говпела з Каліфорнії та його сина Чарлза, як обвинувачених за продаж місця у військовій академії Вест Пойнт.

Як каже обвинувачення, конгресмен за оплату 1,000 долярів використав своє право встановляти кандидатів на кадетів у Вест Пойнті на користь Джеймса Айвеса в Болтиморі.

Конгресмен дістав за це вексель на 1,000 долярів, а кадет потім питався адвоката армії, чи цей вексель правний. Військова влада почала слідство, котре викрило факти.

ЗАГРОЗА ВЕЛИКОГО ЕЛЄКТРИЧНОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — З огляду на те, що урядовим посередникам не вдалося довести до полагоди спору між підприємством „Ню Йорк Едисон енд Юнайтид Електрик Лайт енд Павер Ко." та робітниками, місто стоїть перед страйком робітників, котрий може легко відтяти мешканцям міста елєктричну силу.

Робітники добиваються передовсім признання юнії. Посередники далі пробують добитись полагоди непорозуміння, хоч підприємство вперто відмовляється говорити з юнією.

РІДКА НЕДУГА.

НЮ ЙОРК. — До „Белвю Госпител" доставлено з Глендейл, у дільниці Квінс, 19-літню дівчину Флоренс Генрі, хору на невидану недугу, котра проявляється затвердінням мязів. Мязи дівчини тверднуть до того ступня, що вона не може рушатися.

Лікарі шпиталю оглядають хору, стараючися зідентифікувати недугу. Один з лікарів каже, що недуга називається „осіфікація", себто закаменіння. В записках медицини від 1692 року дотепер занотовано тільки 135 випадків цієї недуги. Лікарі не знають причини занедужання. Хорують на неї люди в молодім віці.

ШКОЛА НА КОЛЕСАХ.

МІНЕОЛА (Лонг Айленд). — Рада Супервізорів повіту Насав дістала від ради для справ шкільництва в подарунку віз пожарної сторожі, що в середині засоблений преріжними причиндалами для гашення вогню. Є це школа на колесах, бо цього авта мають уживати для навчання пожарників.

ПОХІД ПРОТИ ЗЛОЧИНІВ ІДЕ ДАЛІ.

ВАШИНГТОН.—Число арештів у кампанії департаменту скарбу проти всяких ракетірств, пачкарств і тим подібних злочинів досягнуло в понеділок суми 2,900 осіб.

Уряд забрав при тих арештах 1,279 машин до варення горівки.

СТРАЙК УЧЕНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Студенти публичних шкіл ч. 25, 26, 103 та 154 у дільниці Квінс покинули науку, щоб запротестувати проти проволоки в отворенню нової школи ч. 163.

Будинок нової школи вже майже викінчений від 2 літ. Страйк приспішив роботу коло його остаточного викінчення й отворення.

ХОЧУТЬ РЕЛІГІЙНОЇ ТЕРПИМОСТИ.

50 визначних суспільних діячів виступили в Ню Йорку з публичною заявою за релігійну терпимість. Між підписаними діячами є мейор міста Ля Гвардія, бувший стейтовий говернор Ал. Смит і теперішній говернор Лемен. Є там католики, протестанти й жиди. Вони протестують проти нападів на людей за їх віру, бо, мовлявь, релігійна терпимість мусить, скорше чи пізніше, довести до знищення всякої іншої свободи, суспільної, політичної й економічної.

ДВА ПРИСУДИ СМЕРТИ.

Люблинський окружний суд на виїздовій сесії у Влодаві засудив на кару смерти Стефана Мельнюка та Льва Ващука, обвинувачених за вбивство родини Йосифа Боярського. Третього їх спільника, Івана Боярського, суд засудив на досмертну тюрму. Засуджені заповіли апеляцію.

БОРОТЬБА З ВОВКОМ.

В селі Гжесіньце на Віленщині вбіг до вівчарні господаря Саковича вовк. Побачивши вовка між вівцями, Сакович вхопив косу і кинувся на звіра. Після довших змагань розпоров вовкови живіт. Змілілого і тяжко покусаного Саковича знайдено недалеко стодоли.

ГОЛОС ВЕРХОВИНСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ.

В ужгородськім „Вперeді", що протестує проти закладання чеських шкіл на Закарпатті, пише один верховинський учитель: „Я бачу все на власні очі. Бачу голих, обдертих і голодних дітей, які плачуть від морозів і голоду. Зустрічаю селян молодих і старих, які по два дні нічого не їли. Картопля — це звичайна пожива нашого народу, але й тої вже нема. Голодну дитину можна легко приманити, куди тільки хто хоче. І цю дитину ще треба деморалізувати та винародовлювати. В чеській школі їй дають допомогу, підтримують харчем, одягом, дають безплатно книжки і все це з виразом доброзичливости: заявляють, що роблять для тих найбідніших. Рік пройде, допомогу переривають і дитина знову перебуває в стані занепаду. За той рік підтримки думають, що вже на свою сторону перетягли дитвака й нових засобів можна вжити на купівлю інших душ. Так воно є з нашими дітьми".

ЯПОНСЬКИЙ ДОМПІНҐ У ПОЛЬЩІ.

Польські часописи пишуть, що в р. 1934 японський домпінг у Польщі збільшився до 1,104,400 злотих. Найбільшу позицію в тому імпорті творять волоконні товари та сирівці на суму 411,000 зл. На польському ринку японського товару часто не завважується, бо він є добре маскований. Наприклад, ножі, імпортовані з Японії, мають печатку „Солінґен". Це не є фальшива печатка відомої німецької фабрики, бо Японці дали назву „Солінґен" своїй місцевости, де розвинувся металюргічний промисл. Також змінили вони назви й інших своїх промислових осередків, уподібнюючи їх до европейських назв.

УРЯД СТАРАЄТЬСЯ ДОКАЗАТИ ПОПРАВУ УМОВИН.

Департамент скарбу каже, що тимчасові обчислення податкових вплат показують, що цьогорічні вплати вищі на яких 29 процентів від минулорічних. Рада бизнесової дорадии каже знову, що її допити серед бизнесових лідерів показують, що бизнес виказав поправу на 30 процентів.

ЯК УРАТУВАЛАСЬ ЛЕЩЕТАРКА ПЕРЕД ВОВКАМИ.

Сербські часописи пишуть про таку подію: Молода сербська студентка вибралась на лещетарську прогулку в гори. Підчас повороту вечором заблудила в лісі. В сілі напали на неї вовки. Лещетарка мала ще на стільки зимної крови, що відіпняла лещети та вилізла на дерево. Облога вовків під деревом тревала 24 години. Щойно тоді наспіла ратункова експедиція, що стрілами розігнала вовків та забрала перетомлену й перемерзлу лещетарку.

УСУНУЛИ З БІБЛІОТЕК ТВОРИ ЗІНОВЕВА І КАМЕНЄВА.

Большевицьке державне видавництво доручило всім зарядам большевицьких бібліотек, щоб вони усунули твори Зіновева і Каменєва. Всі ті книжки будуть спалені.

КРУК НАПАВ НА ХЛОПЦЯ.

Коло Делятина великий крук кинувся на 10-літнього синка ґаєвого Марцінковського і сильно його подзьобав у плечі. Тому нападови приглядалися зблизька кілька інших круків, очевидно чекаючи, аж дитина впаде. На крик хлопчика надбіг батько й нагнав крука. Ця нечувана подія свідчить про велику відвагу тих рідких уже в Галичині птахів. Видно, що вони в голоді не бояться напасти навіть на живу людину.

НЕ МАЄ ДУШІ НА ПРОДАЖ.

„Я своєї душі не продаю!" — сказав один селянин на Мукачівщині, коли йому аграри запропонували вступити до своєї партії. Йому обіцяли чоботи, обіцяли ще якісь вигоди, але він це гордо відкинув і показав дрібним агітаторам, що гідність трудової людини не дозволяє йому поступати так, як то роблять деякі панки, що за добру платню й за посади зрадили свій нарід і підтримують партію, яка стільки робить шкоди нашому краєви. Багато панків будуть засоромлені цим вчинком звичайного селянина, який перебуває в нужді, але заховав високу гідність і своїми поглядами не торгує.

АТЕНТАТ НА КАТА.

В одному з барів у Барцельоні група невідомих людей стрілила кілька разів до чоловіка, що сидів при столику, вбиваючи його. Виявилося, що це був кат Барцельони. Вбили його товариші анархіста Арандa, що його вбитий кат повісив.

ПРОЦЕС ЗА ШПІОНАЖУ В ТЕРНОПОЛІ.

Перед окружним судом у Тернополі відбулася розправа проти Войтіха Сошика і товаришів, обвинувачених за шпіонажу. Сошика засуджено на 7 і пів літ тюрми, а його двох спільників увільнено.

БАНДИТИЗМ У ЗОЛОЧІВЩИНІ.

Пять бандитів, з того три з крісами, а два з револьверами, ограбили в білий день, коло год. 2-гої попол., одного Жида в Ожидові, що вів молочарню. Заграбили 124 зл. готівкою, золотий годинник з ланцюжком і подерли вартісні папери. Мабуть та добича була мала для них, бо перейшли до сусіднього Підлисся, де плянували напад на школу. Два станули на ганку, один при фіртці, а два ввійшли до сіней. Саме тоді донька сусіда йшла до шкільної криниці по воду. Бандити задержали її і не хотіли пустити. Дівчина з криком вбігла до сусіднього громадського дому, де, на щастя, припадково був більший гурт людей, що платили податки. Люди кинулися на бандитів, а ті, бачучи перевагу, дали ногам знати, густо відстрілюючися, врешті схоронилися до недалекого лісу. Ще того самого дня напали на домівку лісничого в Ангелівці.

ПРИЗНАВСЯ ДО ДУШОГУБСТВА.

Іван Скрут, молодий робітник на фармі Олекси Смоляка в Мирнам, признався підчас слідства, що застрілив Смоляка за намовою Смолякової жінки. Скрут заявив: „Анна Смоляк прохала мене, щоб я вбив її мужа. Я пішов до Мирнам, випив горівки, вернувся домів і вбив його, як Анна мені казала. Я не хотів його вбити, але Анна казала: Вбий його й матимемо фарму".

І ЗА ЦЕ КАРАЮТЬ!

Рогатинське староство покарало урядовця П.С.К. в Рогатині, Володимира Любінецького, за те, що при ревізії знайшли в нього збіркові пушки на Українську Господарську Академію в Подєбрадах, арештом 5 днів, або гривною 10 зл. Розуміється, що повновласти, виставленої на імя покараного, й пушки (з дрібними грішми) не віддано.

ЗБІЖЕ ГНИЄ, А ЛЮДИ ГОЛОДУЮТЬ.

Збіжевий монополь у Чехословаччині так газдує, що його збіже гниє. Стало відомо, що 1,000 вагонів збіжа, яке закуплено від заможніших господарів, цілком зогнило й для вжитку людям не годиться. Не мали відповідних складів, де могли сховати те збіже.

Скільки голодних людей нашого Закарпаття нагодували, колиб хоч десятину того збіжа дали робітникам і селянам!

Люди мруть з голоду, держава через свій монополь тратить гроші, а 1,000 вагонів збіжа прийдеться висипати на смітник, або закопати в землю. Таке панське газдування!

ХАБАРНИЦЬКА РОСІЯ.

В Омську викрили нову хабарницьку аферу в прокуратурі місцевого суду. Арештовано прокуратора і 5 вищих судових урядовців. Виявилося, що всі арештовані за великі хабарі припиняли слідство, ведене проти деяких політичних вязнів, яким загрожували великі кари. Арештованих перевезли до Москви, де вони стануть перед спеціяльним трибуналом.

НОВИЙ ГУБЕРНАТОР ЗАКАРПАТТЯ ПРО ЛЬОЯЛЬНІСТЬ СУПРОТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

ПРАГА (Чехословаччина). — Дня 1-го березня б. р. відбувся в пресовому департаменті чехословацького премієра прийом представників празьких газет, влаштований новоіменованим губернатором Закарпаття, о. Константином Грабарем. Губернатор виголосив промову по українськи. Сказав він між іншим таке:

„Я є прихильником автономії й тому буду всіми силами змагати до цього, щоб умовини життя краю дозріли до автономії. Але я змагатиму до автономії, яка відповідалаб інтересам нашого малого краю, а в своїй цілости оставалаб під знаком державної єдности".

„Закарпаття своїм добровільним приєднанням до Чехословаччини вирішило раз на все свою будучність, а ми будемо працювати консеквентно в тому напрямі. Всякі тенденції, звідкілля вони не приходилиб, що моглиб викликати невдоволення, населення Закарпаття відкидає найрішучіше. Доля Закарпаття нерозривно звязана з долею чехословацької републики, а хто бажає сильного Закарпаття, мусить працювати над скріпленням цілої держави. Водночас сподіваємося, що сильніший слявянський брат збереже супроти нас добру волю та піддержить нас взаємним довірям і взаємною любовю.

„Ми мусимо ступити на шлях реальної політики, яка числиться з умовинами й запевнює нам постійний розвиток. Ми мусимо продовжувати започатковану акцію народного виховання, респектуючи національні змагання українського народу".

НІ ОДНОЇ УКАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В РУМУНІЇ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Український нарід, що мешкає на українських землях, які опинилися під Румунією, не має ані одної народньої школи з українською викладовою мовою. Навіть перестали вже вчити тих кілька годин, української мови, що їх ще вчили донедавна.

СОВЕТИ ЗА ОДИН ФРОНТ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

МОСКВА (Росія). — Совєтська дипльоматія працює тепер дуже горячково в тім напрямі, щоб довести до заключення Східнього Льокарна і втягнути до цього договору взаїмної обезпеки й Німеччину. А що є слаба надія, щоб Німеччина на це погодилася, то Совети, користаючи з цього, що Гітлер заповів у Німеччині загальне ополчення, змагають створити один протинімецький бльок, себто союз держав проти Німеччини.

ПЕВНІ, ЩО НІМЕЧЧИНА РОЗПІЧНЕ ВІЙНУ.

МОСКВА. — Совєтська урядова преса заповідає, що нема навіть найменшого сумніву щодо цього, що Німеччина готовиться до збройної атаки. Тільки не знати, звідки вона зачне свою акцію. Може з Австрії, а може з Данціґу або Мемелю. Бо націсти не задоволяються тільки військовими парадами і демонстраціями та окликами „хай живе Гітлер", а вимагають нових здобутків. Калінін заявив совєтським військовим командантам, що Совети можуть бути заатаковані кожної хвилі.

АНГЛІЯ ЗАПРОТЕСТУЄ.

ЛОНДОН. — Британський уряд заложить формальний протест проти декларації Гітлера в справі збросння. Але таки вишле до Берліна свого міністра справ заграничних для дальших переговорів. Він то буде старатися, щоб Гітлер злагіднив свою декларацію.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЛЯ РОЗЗБРОЄННЯ.

ПАРИЖ.—Французький уряд теж запротестує в Берліні за нарушення Версайського договору, але заразом буде числитися з новим положенням Німеччини й запропонує скликання нової міжнародньої конференції для світового роззброєння з тим, що Німеччина буде вже там виступати як рівна між рівними.

БІРЖА ПІШЛА ВГОРУ.

БЕРЛІН. — Заповіджене загальне ополчення мало вплив і на німецьку біржу. Всі папери пішли вгору.

ОБВИНУВАЧУЄ ІТАЛІЮ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський король заявив в інтерв'ю з газетярами, що ще прийде такий час, коли Етіопія не буде змушена виправдувати себе за промахи, яких вона не вчинила. Він подав далі, що це тільки італійська фантазія видумала якісь напади з боку етіопських племен. І то видумала на те, щоб замилити світові очі, щоб тим виправдати свою військову підготовку й свої імперіялістичні наміри.

АВСТРІЯ ТЕЖ ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ВІДЕНЬ. — В Австрії ведеться підготовка на випадок війни. Переводять спис усіх осіб, від 18 року вгору, які можна би покликати до негайної військової служби. Щодо цього останнього, буде тут так, як і в Німеччині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОТВЕРТІ КАРТИ

Міжнародня атмосфера зачинає прочищуватися. Це не значить, що положення в світі поліпшується, що йде до світового замирення. Ні. Цього нема. Навпаки, йде під тим оглядом до гіршого. Міжнародня ситуація загострюється. А заключати це можна найкраще з того, що всі держави зачинають горячково зброїтися.

Але щож властиво сталося? Чи це, що Німеччина виступила несподівано підчас військової паради в Берліні як мілітарна сили першої якости, є дійсною несподіванкою? Адже французький ґенеральний штаб давно виказував, що Німеччина зброїться, що вона тільки прикидається слабою і розброєною. Таж про те саме писали численні кореспонденти ріжних ненімецьких газет по світі. Таж Франція нераз підкреслювала, що Німеччина явно ломить зобовязання, які перебрала на себе щодо обмеження зброєння, підписуючи Версайський договір. Але самі Німці завжди мали на це одну й тусаму дипльоматичну відповідь: що вони не зброяться, та виконують зобовязання підписаного договору. Аж тепер заявив уже Гітлер щось інше. Бо заявив явно й славно, що Німеччина вважає себе суверенною державою і сама рішатиме, чи їй треба зброїтись; а як зброїтись, то яку саме силу треба їй держати, щоб можна було оборонити свій край.

Заява чи проклямація Гітлера є на ділі тільки потвердженням того, що вже в Німеччині було; себто ствердженням, що Німеччина вже віддавна не рахується з існуванням Версайського договору. Для неї цей договір є вже віддавна тільки „свисток паперу". Таким уважав його Гітлер, заки прийшов до влади. Таким намагався його узнати, будучи при владі, тільки що поступив з тим вже більше по дипльоматичному, обережно. І в міру своїх сил.

Та Версайський договір, коли йде про Німеччину, повалив ніхто інший, а тільки сам німецький нарід. Якби цей нарід не був тепер обєднаний і сильний духом, то цілком певно булиб уже сьогодні французькі війська за Реном і машерувалиб на Берлін. Та тепер німецький нарід не такий розбитий, як був у 1918 р., коли Франція диктувала Німеччині мир.

Певно, що коли Німеччина пішлаб шляхом бундючного бувшого кайзера, то моглаб і тепер провалитися. Але коли далі вестиме боротьбу тільки за своє право жити під сонцем як рівний з рівними, то своє осягне. І як вона це мала на думці, коли заграла в отверті карти й виповіла послух Версайському договорови, що наложив на неї кайдани, тоді готова побідити. Інакше спричинить тільки новий хаос в Европі.

Німеччина шукатиме тепер теж шляху на Схід. Тому вже з того боку те, що діється в Німеччині й з Німеччиною, мусить бути предметом пильного слідкування і з українського боку.

ВИТЯГНІМ НА ДЕННЕ СВІТЛО

Як доносять до нашого часопису, до членів нашої організації підходять тепер люди, які представляють себе аґентами якихсь, мовляв, міжнародніх організацій, що обіцюють обезпечення за дуже дешеву ціну. Старші члени Українського Народного Союза вже добре знають з досвіду подібні аґітації й тому їх ніхто не затягне ні на міжнародність ні на дешевину. Вони вже переживали такі кампанії чужих організацій; з них деякотрі навіть давалися взяти на гарні слова й обіцянки, декотрі з них навіть попадали в чужі організації, але всетаки кінець-кінців пізнавалися на вартости цих обіцянок і верталися до своєї власної організації, до Українського Народного Союза.

Тільки молодші члени, котрі такого досвіду не мали, можуть іще нахилити вухо до таких підшептів, і тому для їх добра треба сказати те, що знають старші й досвідчені члени.

Організації, котрих аґенти тепер вештаються серед наших людей, це міжнародні організації. Себто до них належать не самі тільки Українці, або хочби Славяни, але люди ріжних народностей, ба навіть рас. Малиб там поруч Українців бути Москалі й Поляки. Природня річ, що й Москаль і Поляк потребує асекурації, і котрий розумний, асекурацію собі возьме, але мішати їх в **одну спільну запомогову організацію** не так дуже порадно. Знають це добре ті старші Українці, що колись, ще до зорганізування Українського Народного Союза, належали до інших організацій. Ці можуть їм розказати, як почувається людина в організації, в котрій є чужі люди, що вживають чужої мови, що мають чужі звичаї. Власне цього роду почування чужини довели кожну іміґрантську ґрупу організувати свої власні запомогові організації. Власне це довело наших Українців відлучитися від московських і польських і чеських організацій та зорґанізувати свою власну, українську, запомогову організацію, де вони чуються між своїми.

Це саме відноситься не тільки до українських іміґрантів з України, але й до їх дітей, роджених уже в Америці. Ці діти, щоправда, знають анґлійську мову, котрою вони можуть легко порозумітися з дітьми інших іміґрантських ґруп. Одначе мова — це ще не все. Крім мови є ще звичаї, є ще ріжні ідеали і таке інше, котрими навіть роджені в Америці діти одної ґрупи ріжняться від інших.

Ідеольоґія може бути для цих дітей дуже важною справою. Український дитині може видаватися дуже гарним, що, мовляв, усі робітники мають лучитися без ріжниці свого національного походження в одну організацію, але чи приємно буде дитині українського походження, як дитина московського походження або польського походження буде ґворити про український національний рух з московського чи польського імперіялістичного становища, на якім звичайно стоїть кождий, навіть найбільше інтернаціональний Поляк чи Москаль?

Другою приманою, котрою згадані аґенти пробують злопити наших людей на вудочку своєї міжнародньої організації, це дешевина. Цієї приманки вживають не тільки вони. Говорять про це й аґенти асекураційних компаній. Зрештою дешевина зовсім оправданий арґумент. Себто асекурація не повинна бути дорожча, як вона справді коштує; себто, людина не повинна платити більше за своє обезпечення понад це, скільки справді треба, щоби вона дістала певне своє обезпечення.

Одначе коли аґенти асукураційних підприємств говорять про дешевину, то наші люди цей арґумент зовсім добре розуміють. Аґенти асекураційних організацій не можуть доказати, що їх асекурація дешевша від обезпечення в нашій запомоговій організації. Вони тільки кажуть, — якщо вони ведуть свій безнес чесно — що члени запомогової організації платять „безпотрібно" на фонд конвенційний, на фонд народній, на ґазету, тощо. Деяким людям ці річи можуть бути байдужними — ця участь у конвенції, ця допомога для народніх справ, і ґазета, і допомога на випадок каліцтва або недуги; але загалови членів запомогових організацій ці річи це справжні потреби, за котрі вони дбають, за котрі вони готові платити.

Та не що дешевину розуміють нові аґенти міжнародніх організацій, що почали вештатися серед наших людей. Ці аґенти справді кажуть, що вони можуть вас обезпечити дешевше, як вас може обезпечити ваша запомогова організація або асекураційне підприємство. На доказ цього вони вам покажуть свій „рейт бук" чи полису, чи грамоту, де ви справді побачите, що вони вам обіцяють обезпечення за дешевшу вкладку.

Природня річ, що дехто може зловитися на таку обіцянку. Природня річ, що неодному тяжко платити за обезпечення й він хотів би зменшити його кошти. Дехто бажає цього так сильно, що ухопиться за таку обіцянку й покине своє давнє обезпечення та візьметься за нове, дешеве.

Та чи так поступає розумна людина? Коли розумна людина бере обезпечення, то вона хоче бути певна, що обіцяне обезпечення дістане. Чи покине розумна людина обезпечення, за котре треба платити два доляри на місяць, та візьме обезпечення, за котре треба платити тільки одного доляра, за котре однак не можна мати певности, що воно буде його родині виплачене на випадок нещастя? Можливо, що декому цієї непевности не треба. Можливо, що комусь треба просто паперу з пустою обіцянкою; але людині, що справді свою родину любить і хоче її справді забезпечити, треба не тільки обіцянки, але й певности, що організація потрапить своє зобовязання виконати.

Розумна людина не дурить себе пустими обіцянками. Вона знає, що обіцянки робити легко. Кождий це потрапить. Зробити обіцянку це одно, а вміти її виконати — це зовсім інше. Розумний дивиться не на обіцянку, але на здібність виконання обіцянки. Розумний не позичає гроша людині, котра певно не зможе віддати. Він може евентуально їй дати милостиню, але не позичку. Тільки нерозумний тішиться пустою обіцянкою. Не даром же кажуть: обіцянка цяцянка, дурному радість.

Тому розумна людина, що справді любить свою родину, не кине дорожчого, але певного обезпечення та візьметься за дешевше, поки не переконається, яку гарантію дає це нове обезпечення. Така людина спитається, яку гарантію дає дешева організація, що вона виповнить свої зобовязання. Вона спитається: Скільки гроша має ця організація? Скільки людей має вона зорганізованих і на яку загальну суму? З чого вона думає виплачувати свої зобовязання?

Отже коли візьмете статут такої організації, що вам обіцяє дешеві обезпечення, та її грамоту, то скоро побачите, в чому лежить штука. Там знайдете, що організація вам не запевняє, що ви все будете платити таку вкладку, яку ви платите першого року, а за яку ви сподіваєтеся дістати своє обезпечення. У грамоті й у статуті є постанови, які виразно дають право організації збільшити вкладку, скільки разів уважає за потрібне. І якщо ця організація справді думає існувати, то вона мусить власне таку річ мати в своїх плянах. Вона думає відтягнути від інших організацій людей, розбудивши серед них невдоволення з нібито зависоких вкладок, а затягнувши їх до своєї організації та довівши їх до втрати членства в інших, опісля заставити їх платити вищу вкладку. Певна річ, що вони цього не скажуть, але це є їх плян. Не скажуть, бо якби сказали, то до своєї організації вас не затягнулиб.

Як колись люди довідаються, як справа стоїть, вони певно будуть невдоволені. Можливо, що вони скажуть організаторам дуже немилі річи. Орґанізатори це знають, але вони цього не бояться. Нарікати колись буде запізно. Тоді ваше членство у вашій добрій організації буде страчене. Дуже можливо, що ви до неї не моглиби вернутися, навіть якби хотіли. Дуже можливо, що ви мусіли би платити вищі вкладки. Щож лишається вам тоді до роботи, як не сховати невдоволення до кишені та платити вищу вкладку або покидати обезпечення? Хочете бути в такому положенні? Як не хочене, то добре дивіться, що покидаєте, а що приймаєте.

Та хтось іще може сказати: Чи вільно в асекурації такі річи робити? Таж на це існують департаменти обезпечення, щоб до цього не допустити.

І справді, в ріжних стейтах існують асекураційні департаменти, які за тим дивляться, щоб кожда асекураційна чи запомогова організація мала звідки заплатити свої зобовязання, себто щоб вона не обіцювала людям нічого, чого виконати не може. Одначе коли організація щойно завязалася, коли вона щойно почала робити бизнес, то департаменти обезпечення не ставлять організації таких вимог, які вони ставлять старій, давній, добре зорганізованій організації. Такій організації вони попускають зпочатку, але пізніше на неї певно притиснуть, щоб вона виконала як слід усі вимоги закона. Отже організатори такої організації не тільки самі мусять мати таке піднесення вкладок у пляні, але як вони цього не знають, то їх до цього заставить з часом департамент асекурації. Хто інакше говорить, той говорить неправду свідомо, або несвідомо.

Хто хоче покидати обезпечення в давно зорганізованій і певній організації, що дає запевнення, що вона виповнить усі зобовязання, бо вона побирає від членів відповідні вкладки, та думає перебратися до іншої організації, бо вона бере нижчі вкладки, хай робить це з повною свідомістю свого вчинку. Хай знає, що його жде до кількох уже літ та що його родину жде на випадок його смерти. Хай знає, що він ризикує обезпеченням своєї родини й своїм членством на те, щоб тільки заплатити трошки меншу вкладку.

СИЛА ПРИЗВИЧАЄННЯ

Щодо нашого поведення, то зазначилися вже здавна два фільософічні напрямки: одні твердили, що люди підлягають певному **призначенню**, а кожний наш учинок є **узалежнений** (детермінований) від попередніх випадків; натомість інші голосили певні права свобідної **волі**. Однак є ще й третій чинник, ще недостаточно провірений. А це — **призвичаєння**.

Призвичаєння заключає в собі частинно прикмети необхідности, а частинно свобідної волі. Вже Римляни називали призвичаєння „другою натурою", і то зовсім слушно, бо воно обнимає таку велику силу вчинків, що лише дуже мала частина нашого життя не підлягає правам призвичаєння.

Зпочатку ділає свобідна воля. Напр. ідемо раз, другий і третій до кіна, чи на футболевий меч, чи на прохід до ліса, чи граємо в шахи, або в білярд. Сталося, що нам це подобалося раз, другий, третій. Очевидно, нема тут мови про примус і якійсь натиск. Але коли ми ось так на підставі свобідного рішення повторимо первісний наш крок четвертий, пятий і десятий раз, то зачинає ділати в нас призвичаєння. Чим далі, тим призвичаєння є сильніше, і тим сильніше тримає воно нас у своїх обняттях. Призвичаєння початково стає намовою, але потім — приказом. Безперечно, можемо збунтуватися проти нього, але за те заплатимо зденервуванням, боротьбою з внутрішнім пожаданням, неспокоєм, тощо.

Возьмім інший приклад. Читаємо анонс у пресі про пасту до зубів. Зпочатку навіть не памятаємо назви, ні фірми, ні самохвальби! Але коли перечитаємо рекляму раз, другий, третій, пятий і десятий, то в нашій уяві витвориться тривалий образ призвичаєння, від котрого так легко не позбудемося. Мимоволі в склепі зажадаємо такої пасти, а зчерги, по призвичаєнні до реклями пасти, прийде призвичаєння до самої **пасти**.

Однак призвичаєння не ділає лише в психічнім світі. Також легко призвичаюється віддільний орґан тіла, що більше: віддільний мяз.

Отже тим способом люди призвичаюються до горівки, тютюну, вина, морфію й кокаїни, карт, тощо. Але не тільки до того: призвичаюються й до праці, лінивства, люксусу й невигоди, моральности, обовязку, хвороби та політичних переконань.

І не рішають тут якісь утилітарні моменти й корисність. Чоловік призвичаїться і до шкідливих річей (напр. морфії), і тоді також, коли має матеріяльну втрату. Ми можемо купувати у купця, хоч і в нього дорожче, ніж деінде, і то тому тільки, що ми до нього звикли і тяжко нам із ним зірвати. Ми можемо купувати дорожчі й гірші продукти, хоч знаємо, що є дешевші і ліпші, а робимо це тільки тому, що ми до них призвичаїлися. Ми можемо належати до політичної партії або визнавати політичні чи інші ідеї не великої вже вартости й перестарілі, але знаємо їх по привичці, не бажаючи „новаторства". Ми **можемо призвичаїтися до політичної неволі просто тому, що осягнення волі вимагає нових зусиль, що до них ми не привикли.**

Ось, у таких випадках, як щойно наведені, коли то призвичаєння сполучене зо шкодою для одиниці чи загалу, є необхідна — свобідна воля й свіжа ініціятива, що переломалаб призвичаєння та налоги.

Але з другого боку треба памятати ось що: коли хочемо грати на фортепіяні, то мусимо наперед призвичаїтися до гри руки; а коли хочемо боротьбою добути права собі, то мусимо призвичаїтися до боротьби. — („Українське Слово").

В. Будзиновський.

З ГАЛИЦЬКОГО ЗАМКУ

(Історичне оповідання).

(16)

— А ви куди? — спитав. — Хто ваш командант?

— Я, пане ротмістре! — сказав Солонецький, підїхавши до ротмістра. — На приказ ясновельможного пана старости веду вам підмогу.

— Замало! — відповів ротмістр. — Шляхтич-баніт мабуть пронюхав, що на нього піде старостинська екзекуція. Зібрав коло себе велику силу очайдухів. Я пустився до Галича просити пана старосту, щоби мені дав ще одну сотню. Тепер я сам вже не потребую їхати. Возьму від вас гайдуків і поїду назад до Єзуполя. Ви верніться до пана старости і просіть його, щоби мені зараз вислав ще пів сотні.

— Для мене дуже добре склалося, — сказав Стефан, врадуваний. — Мені й так треба скоро бути назад в Галичі, бо маю там пильну роботу. Гадаю, що ту другу половину сотні може привести пан будьхто.

— Найстарший між гайдуками. З Галича до Єзуполя ніхто не заблудить.

— І тепер гайдуки були би пішли до вас без мене, як би не те, що пан староста хотів щось переказати вам. Ходіть на бік, бо се, що скажу, лиш ви маєте право знати.

Відійшли пару кроків на бік і Стефан переказав ротмістрови перестороги і вказівки старости. Ротмістр з гайдуками поїхав до Єзуполя, Стефан до Галича і зараз зголосився до старости. Коли здав рапорт, староста сказав:

— Тепер гайдуки можуть їхати без тебе. Перекажи там, щоби до Єзуполя зараз відійшла друга півсотня гайдуків.

Вийшовши від старости, Стефан дав гайдукови свого коня і вислав його з приказом старости. Сам вступив до сторожівки в замку, переодягнувся назад по свому і еішов до свого заїзду на вечерю.

На годину перед північю, Стефан, обережно роззираючися, чи хто не слідкує за ним, пішов за замок під фіртку. Заглянув у кущі при сій тихій вулиці. Демчина з пятьма товаришами вже був там. Ляг коло них на траву, і дав Демчині ключ від сторожівки. Що товаришам треба було знати, се вже сказав був Демчині в хаті Вараша. Доповісти не мав що, тож всі лежали мовчки.

Всі були цікаві, чи ся загадочна жінка вийде. Сам Стефан був би своєю шиєю ручив, що дівчина не змикитить. Що хвилі позирав на годинник. Час ішов йому дуже поволи. Нераз прикладав годинник до вуха, бо йому бачилося, що стоїть. Та годинник ішов.

Коли дванацята таки прийшла, Стефан підвівся і бистро наслухуючи, підійшов до фіртки. Вже став сумніватися, чи прийде, бо хоч приклав ухо до замку, не чув нічого. Мертвецька тишина.

Нараз відскочив, бо без жадного попереднього звуку, не чуючи, щоби хтось всунув ключ в замок, фіртка відхилилася. Його серце сильно затріпалося, коліна зігнулись, бо перед ним стояла вона. Ще заки отрясся з одубіння, вона обняла його за шию і притулилася до нього. Без цілунків не обійшлося.

— То якись зачарований замок — Стефан шепнув до неї. — Хоч я пильно наслухував, не чув, щоби хтось всунув ключ, або обернув ним.

— Бо я вийшла була тоді, коли ще було темно, та ще не так пізно, як ми змовилися. В замку ще був гамір, який я загадала використати. Той гамір заглушував скрегіт ключів у замках. Я оба замки добре понамащувала оливою, замки повідкручувала і так, лишивши їх, вернулася до хати. Коли прийшла північ, я вийшла до тебе. Двері і фіртка вже не були позамикані на ключ, лише приперті. І тепер я їх тільки поприпирала. Ключами позамикаю, як вернуся.

Стефан потис клямку фіртки. Дівчина правду казала. Запер назад. Обійняв її рукою за стан і шепнув:

— Дорогою таки хтось міг би надійти і побачити нас. Ходім далі. Сядемо в затишнім куті і побалакаємо.

Пішли, посідали і розбалакалися. Зразу розмова була подібна до розмов усіх свіжо залюблених. Стефан дівчину вже не баламутив, бо зачинаючи баламутством, сам себе збаламутив. Залюбився, тай годі! Також, як з такими парами звичайно буває, розмова була переплітана цілунками. Інакше не могло бути. Нарешті вона перша звела розмову на практичний шлях, бо спитала:

— Чи ти вже вигадав що?

— Щож я мав вигадати? — спитав Стефан, будьтоби не розумівши її.

— Як то, що? Як ми любимося, то хіба на те, щоби піп звінчав нас. Щоби мене звінчали з тобою, треба би вперед не позволити, щоби мене звінчали з другим.

— Ти вже заручена?

— Вже! — шепнула дівчина, важко зітхнувши.

— Ти вже його не любиш?

— Я двох нараз не годна любити! — відповіла сердито. — До того ще доповім, що я ніколи його не любила. То погань, той мій суджений. Преподлий тілом, ще поганіша його душа!

— То чогожто ти заручилася з ним?

— Я не заручилася. Мене й не спитали, чи схочу вийти за нього. Тато заручив нас, не питаючи мене. Раз прийшов до хати веселий і сказав мені:

„Тобою я вже не журюся, бо я тебе вже заручив!"

— Тоді батько й не сказав, ким загадав ущасливити мене. Сказали мені чужі люди. Мусиш вигадати щось, щоби той мій суджений відчепився від мене, або щоби змилосердився садомсмою і поззволив мені дати йому гарбуза.

— Як ти гадаєш? Чи мислиме, щоби твій тато дав тебе бідному? Такому як я, що має лиш доброго коня і добру зброю?

— Ніколи!

— Сама кажеш, що ніколи. І сама кажеш, що хочеш бути моя.

— Хочу і буду!

— Коли знаєш свого батька і рішилася, очевидно проти його волі, вийти за мене, то для тебе є лиш одно... Не знаєш? Не вгадуєш?

— Ні!

— То ти ще не полюбила мене, — сказав Стефан, зсуваючи руку з її стану.

Любий! — шепнула, знов обіймаючи його. — Я страшно боюся. Ти може хочеш, щоби я батька покинула?

— Хочу!

— Не пустить мене.

— Маєш ключі. Вийдеш до мене і не вернешся. Підеш зі мною до мене.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Святочний концерт у честь Ольги Басарабової.

Заходом місцевої Української Жіночої Громади, відділу 2-го Союза Українок, влаштовано свято в честь Ольги Басарабової дня 17-го лютого 1935 року в Українськім Народнім Домі.

Тогож дня зараз по Службі Божій місцевий парох укр. прав. церкви, о. Омелян Мицик, голосив проповідь, у котрій голосив проповідь, в котрій представив любов Ольги до свого народу та рідної землі і підчеркнув, що цеї любови покійна навчилася у Жерела Любови, Христа Господа, що вказав, що: „Більшої від цеї любови ніхто не має, як щоб хто душу свою положив за другів своїх".

Програма свята складалася з трох частей.

В першій частині предсідниця Жіночої Громади, пані Петронеля Пицюх, відкрила свято вступною бесідою, в якій гарно представила полумінь великої любови Ольги до свого народу та що якраз за цю любов покійна Ольга мусіла закінчити своє життя мученичою смертю.

Опісля з докладністю виконав місцевий хор ім. Лисенка під управою пана Франка Лаврика кілька пісень, котрі були переплітані деклямаціями, а які відделкамували Ева Сорока, Джімі Маюковський та панна Антонина Гатчак, котра відделкамувала вірш „Сироти" з надзвичайним чуттям.

Першу частину програми закінчила пані Анна Гливяк головним рефератом, в якім змалювала перебіг життя та страшні муки, які прийшлося витерпіти покійній Ользі з рук польського ката Кайдана. Свою промову бесідниця закінчила зазивом, щоб не лише співати „Ще не вмерла Україна", але ділами доказати свою любов та безпереривно працювати, щоби здобути волю та свободу свому народови.

Другу частину програми виконав хор ім. Лисенка квартетами та дуетами і сольом на фортепяні, які відіграв пан Франко Лаврик, знаний пяніст української радієвої програми в Филаделфії. Пісні були переплітані деклямаціями по англійськи, які відделкамували: панна Стефанія Миштурак, Антін Весилівський та панна Марія Лаврик, що відделкамувала по українськи „До єдности" з майстерським чуттям.

На закінчення другої частини виголосила англійською мовою головний реферат пані Анна Олійник; в нім вона змалювала патріотизм покійної Ольги та візвала всіх присутних, щоб ішли її слідами.

Третю й останню частину програми виповнив дитячий хор під управою о. Омеляна Мицика, котрий знаменито виконав кілька патріотичних пісень та своїм співом захопив серця присутніх. Пісні знова були переплітані деклямаціями, які наприклад гарно відделкамували: Любка Перчак, постійна й знана декляматорка та маленький Теодор Сорока, котрий відделкамував вірш „Надія". Хто чув цю деклямацію, цей певно набрав надії, що мусить повстати Україна.

Третю частину програми закінчила пані Агафія Макух кінцевим словом, в якім представила, що в кождої Українки й України найгоряче бажання є побачити своїми очима свобідну і незалежну Україну. Це бажання може сповнитися тільки тоді, коли українські жінки-мами виховають нові кадри мучеників героїв, таких як покійна Ольга.

Свято закінчив о. Омелян Мицик кінцевим словом, в якім висказав чуття жалю, що свято не святкуємо як один обєднаний український нарід, але як частина, бо на святі нема молоді, яка якраз повинна на нім бути, щоби пізнати вартість свого народу.

Бесідник виявив радість, що є свідомі українські жінки, які уміють не лише постояти за загальну справу, але понести мученичу смерть за волю та свободу свого народу, та що є жінки, які вміють ушанувати героїв мучеників святочними концертами та відповідними рефератами. Закінчуючи свою бесіду, завізвав о. Мицик всіх жінок, щоби ставали членками Союза Українок та працювали, щоби здобути волю та свободу українському народови.

Свято закінчено національним гимном „Ще не вмерла Україна". Зі свята вислано на боєву акцію і інвалідів по $5.

Агафія Макух, секретарка.

З МУЗИКИ.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ПІСНЯ НА ПЕДАҐОҐІЧНОМУ ЗЇЗДІ.

Серед підготови до концерту в честь Тараса Шевченка в Тавн Гол у Ню Йорку на день 7-го квітня дістав ініціятор цього першого в історії американської України діла, проф. Олександер Кошиць, запрошення прибути на Музичний Педагогічний Зїзд з північно-центральних стейтів Америки, назначений в місті Індіянаполіс, у стейті Індіяна, від 17-го до 22-го березня. В часі зїзду відбудуться при рівному роду лекції на музично-педагогічні теми, і будуть також пописи хорів. Між іншим буде там також виступати хор усіх вищих шкіл („гай скул") з Індіянаполіс і хор консерваторії Артура Джордана з Індіянаполіс на концерті, в якому будуть брати участь як слухачі 2,000 інспекторів та учителів музики. Якраз перед цією високо музикальною публикою має виступити проф. Кошиць із хором консерваторії Джордана і при його допомозі демонструвати українську народню пісню. Хор вищих шкіл має у програмі також українські народні пісні.

Для Українця дуже мило почути таку новину, але не менш інтересно повинно бути довідатися, звідки взялась українська народня пісня в програмі американського педагогічного зїзду. Очевидно, що це не сталося відразу, а треба було літ попередної праці. Цю працю вложив наш високозаслужений дириґент-професор, Олександер Кошиць.

Після двократної поїздки Кошиця з його Українським Національним Хором по Америці звернулася до нього музична накладнія Вітмарка з Ню Йорку з пропозицією підготовити видання українських пісень англійською мовою. Це перший випадок, що американська фірма сама зацікавилась українською піснею і випускає її тепер англійською мовою випусками. Дотепер появилося 28 пісень в обрібці проф. Кошиця, в перекладі англійською мовою Макса Томаса Кроне, директора згаданої повище консерваторії Артура Джордана в Індіянаполіс. Всі ті виписки — в числі 28 — вислано до Брітіш Мюзіюм у Лондоні і ними користується тепер музичний світ в Англії. А американський музичний світ зужитковує ці випуски як підручники народньої музики в університетах та каледжах, а згаданий дир. Кроне співає їх часто своїм консерваторським хором та й хорами вищих шкіл середніх стейтів, як ось напр.: 16-го квітня 1933 р. в Джан Геррон Арт Інститут; 13-го липня 1933 в Шікаґо на світовій виставі з нагоди дня стейту Індіяна ранком, а вечором у Корт оф Стейтс; 24-листопада 1933 хором вищих шкіл стейту Ілиной, складеним з 200 членів; 22-го квітня 1933 в першому хоральному фестивалю каледжів стейту Індіяна; 20-го квітня тогож року у федерації Музичних Клюбів тогож стейту; 26-го жовтня 1934 р. в концерті всіх вищих шкіл стейту Вест Вирджінія в Паркерсбург, В. Ва.; 11-го квітня 1934 р. на національній конференції музичних інспекторів у Шікаґо; тогож дня і в томуж місті в концерті-фестивалю всіх вищих шкіл з Шікаґа й округи з хором, складеним з 500 членів.

Найновіще запрошення проф. Кошиця до Індіянаполіс на великий зїзд вказує на признання для української пісні і її пропаґатора, проф. Кошиця. Отже незалежно від нас самих уже українська народня пісня здобуває собі одно з перших місць, а подекуди навіть перше місце між народніми піснями, продукованими в Америці. Навіть і намічений на 7-го квітня концерт у честь Тараса Шевченка вийшов із заінтересування Американців українською піснею, а проф. Кошиць зручно використав цей інтерес на влаштування великого концерту в центрі американського мистецва, в Тавн Гол, при Бродвею в Ню Йорку.

С. Демидчук.

ПОЛЬЩА БУДУЄ СТРАТЕГІЧНІ ЗАЛІЗНИЦІ.

(УП, Львів). — Польське міністерство комунікації приготовило на цей рік плян будови кількох залізниць на Західній Україні: 1) Войниця-Луцьк (17 міл. зл.), 2) Волковиск-Дорогичин (30 міл. зл.), 3) Красне-Рівне, і крім того ще кілька дрібних виправок в існуючих уже лініях. З усього виходить, що вона при цьому керується не оглядами господарськими, а іншими, себто військовими. Яке значіння тих залізниць, про це не будемо писати. Переглянувши польську залізничу сітку на сході, відразу видно, що є на ділі. Нові залізниці мають доповняти вже існуючі старі та улекшити транспорт військ на схід. Цікаво також при цьому відмітити, що давнішими роками Польща будувала залізниці в західній своїй частині, себто коло німецької границі, а тепер повернулась на схід. Може це вислід польсько-німецького приятельства, а може лише польський маневр. Це покаже будучність. Нам приходиться повитати ту польську ініціятиву, бо ті залізниці чи тепер чи пізніше опиняться в державі українській.

— Що ви вже хочете йти додому? Таж щойно тепер направду зачинається забава на добре!

— Ні! Я ще не йду, та я хочу розпрощатися з усіми, поки ще зх розпізнаю!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Альберт Жан.

ПРОДАВ КОРОВУ

I.

Старенька Анна старалася підвести, та як лише поставила ногу на запорошену долівку, поблідла, холодний піт виступив їй на лице.

— Як встану, вмру — подумала.

Проклинала цю хвилину, коли вона впала на мокрому, слизькому полі. Сердито глянула довкола себе й одна думка мучила її:

— Треба сказати Петрови, хай поведе корову на торговицю! Та він не вмітиме продати! То наше нещастя!

Із семеро дітей, що їх Анна привела на світ, Петро був одинокий, що не дався страшному атавізмови алькоголізму та чахотки. Його тяжка голова спочивала на шиї тонкій, наче курячій.

На поклик матери ввійшов він і став перед нею, переступаючи то на одну, то на другу ногу.

— Слухай добре, що тобі скажу — сказала мати. — Візьми „Маруньку"...

— Перісту корову?

— Так і відведи її на торговицю.

— Продати?

— Так, продати! Там будеш берегтися перед людьми, які багато говорять... Це все злодії, які лише думають над тим, як би то когось ошукати!

— Добре! — відповів Петро.

— А зате шукай такого, що не говорить багато, що є спокійний такому скажеш ціну... Три тисячі франків. Не потребуєш торгуватися: або „так" або „ні"... розумієш?

— Розумію, — відповів придуркований.

Роздумував хвилиночку, позіхнув і сказав до себе:

— Когось спокійного, такого, що не говорить багато.

Потім пішов по „Маруньку" до стайні.

II.

Як лише Петро зявився на торговиці, жартуни, що це від раннього ранку вешталися тут, напосілися на нього звідусіль:

— Гей, ти? Твоя корова дуже миршава!... Скільки хочеш за неї?

І ще засипали його ріжними словами, які здавалося Петрови, заголомшать його. Найсміливіший взяв корову за мотузок:

— Гей, скажи нам ціну! Диви! Дивися на неї!... Вона вже йде за мною! Наче зрозуміла, що я дійду з тобою до згоди!

— Когось спокійного, що не говорить багато! — повторяв сам собі Петро вперто.

І вихопив посторонок тамтому з руки та крикнув:

— Дайте мені спокій усі! Корова не для вас!

— Вони дійсно говорять забагато, всі ті жартуни! — думав собі добродушно, як відводив корову з торговиці.

Ішов скорим кроком, а корова ступала за ним спокійно, рівнодушно вижидаючи нового господаря. На другому скруті дороги той господар появився в камінному заглибленню.

Дощ злив краску його лиця, з-під шапки звисало йому довге волосся. Вогкість ушкодила його деревляну одежу. А його права рука показувала три пальці, наче благословила.

Добродушний Петро ніколи не звертав найменшої уваги на того старого святого, що стояв уже тут цілі три століття. Та цього вечора задивувала його ця непорушна статуя.

Він підійшов до деревляного епископа та спитав його:

— Чи то ти той, що хочеш собі купити в мене корову? Скажи, жартуне?

І заохочений мовчанкою того, якого питався, говорив далі:

— Мама казали, щоби я продав корову за три тисячі франків!

Нащурив вухо, затих і подумав собі вдоволений:

— Гадаю що спокійнішого й такого, щоби не говорив, я не міг би знайти!

Потім узяв мотузок, що його корова мала на собі, й обмотав статуї довкола руки.

— А маєш гроші? — спитався. — Ні? Не маєш нічого!... Я тобі лишаю корову. Прийду завтра, щоб ти заплатив мені три тисячі франків!

III.

Коли Петро сказав мамі, що продав корову деревляному епископови, вона так розсердилася, що син забарикадувався у стайні, щоби міг спати.

Раненько старенька мати насилу підвелася з ліжка.

— Не кричіть, мамо! — радив їй син. — Я вам кажу, що він заплатить!... І, знаєте, можемо вірити йому! Він не такий, щоби хотів ошукати когось: увесь час, як я говорив з ним, він навіть не отворив уст!

— Запрягай зараз віз! — сказала мати. — Може корова ще там!

Петро ні трохи не журився, так як його мати, коли небаром побачив, що по корові й слід загинув.

Він чемненько приступив до деревляної статуї та спитався:

— Маєш гроші?

— Дурню! Щож це ти вимагаєш, щоби він тобі відповів? — крикнула мати.

— То зараз побачимо! — відповів спокійно Петро.

І знову спитався про гроші. Потім підніс палюгу та крикнув утрете:

— Даси мені гроші, чи не даси?!

А що епископ мовчав, Петро вдарив його сердито з усеї сили по мітрі. Наслідком удару статуї трісла голова.

— А не говорив я вам, мамо, що він нам заплатить? — сказав потім Петро спокійно.

Прикляк при дорозі та став збирати золоті гроші, що падали струєю з розбитої статуї. Із щілини показався і якийсь папір:

— Там щось написано! — скрикнула мати.

І коли Петро далі збирав золоті, мати слово за словом стала відчитувати папір:

„Року Божого 1795. Ватаги узброєних селян переходять околицею. Вони шанують святі образи та церковні будинки, одначе, переходячи, грабують усе інше. Тому я цей мій заощаджений маєток ховаю до того деревляного святого. Це одиноке безпечне сховище!"

Підписане було одно старе навище з околиці, навище, що його старенька бабуся пригадувала собі ще з молодих літ і що її діда, що його батько у молодих літах вояван із Синіми, в часах, коли війська французької республики боролися проти своїх ворогів.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЩИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ПРОЛЄТАРСЬКІ БУРЖУЇ

Дивне це, але властне правдиве. Здавалосяб, що совєтські комісарики повинні жити скромно, відповідно до засад, що їх голосять, та, на жаль, так не є. Так звана „пролєтарська кляса" має своїх буржуїв, і то неабияких. От наприклад представники пролєтарської держави, так звані заграничні дипльомати живуть за границями так по буржуйськи, що навіть представники „держав капіталістичних" не можуть здобутися на таке багате життя. Очевидно, таке життя ведуть вони коштом українського народу, що з нього стягають останню полатану сорочку.

Ось недавно тому помер совєтський амбасадор у Парижі, Жид Довгалевський. Вшановано його як великого борця за марксівську ідею й оборонця „поневолених капіталом мас". Але ніхто не згадав того, що життя й поступки цього Жида були зовсім непролєтарські. Отсе по смерти Довгалевського знайдено в нього 18 фраків, 32 вбрання, 6 футер, 8 зимових плащів, 12 пальт, 40 паличок з чисто золотими, срібними, а то й з слонової кости ручками. Довгалевського вважали в Парижі одним з найбільш багатих і марнотравних буржуїв. Він уладжував у Парижі такі багаті бенкети, що ніхто в Парижі не міг йому дорівнати. Не треба хіба додавати, що на совєтській Україні люди ходять голодні, холодні, голі й босі.

А у звязку з недавнім побутом совєтських спортовців у Чехословаччині чеська преса подає дуже цікаві подробиці. Совєтські спортовці були тут гостями чеської „федерації пролєтарського спорту". Їх примістили в найкращому чеському готелі. Дирекція готелю дістала наказ достарчити цим достойним гостям усього, чого тільки забажають. Пізніше, коли виставлено рахунок, він показався застрашаючим. Саме снідання двацятьох совєтських спортовців коштувало понад 150 злотих денно.

А життя другого совєтського Жида, Літвінова, за границею коштує совєтський уряд (читай, українське населення) величезні суми. Літвінов видає денно на самі харчі 70 зл., з тим, що окремим літаком каже собі доставляти щоденно 100 кг. свіжої ікри. На обіді в нього звичайно бувають заграничні гості, а такий обід коштує небагато, лише 850—900 зл. Літвінов має інше вбрання на кождий день, ба й нераз по двоє-троє на день. В однім місяці він не вбирає два рази одного вбрання. Папіроси вживає з найдорожчого в світі тютюну. Пачка (20 штук) таких папіросів коштує його 250 зл. Цей „мерзавий" дипльомат має 15 слуг.

Таксамо живуть всі совєтські достойники за границею і в краю. А селянин і робітник пролєтарський гине з голоду.

Годжа й султан.

Люди жалілися султанови в Стамбулі, що годжа їх обманює. Султан сказав: Хай годжа прийде мене обманути.

Як годжа прийшов, султан каже: Ти обманюєш людей. А хто кого обманить: чи ти мене, чи я тебе?

Годжа сказав: Не можу я тепер тут обманювати, коли не маю зі собою моїх обманів.

— То принеси ті обмани!

— Не можу, бо вони тяжкі.

— Та скільки тобі треба возів і волів?

— Мені треба два вози та чотири пари волів.

Султан дав їх йому й чекає, чекає, а годжі нема. Післав султан по нього, щоб зараз прийшов. Як прийшов, султан питається:

— Деж, годжо, твої обмани?

— Признаюся, що я ще ліпше, ніж тебе оце, нікого не обманув.

Султан засміявся та нагородив годжу.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КОМУНІКАТ СОЮЗА УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛЮБІВ НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ.

На черговім засіданню екзекутиви Союза Українсько-Американських Демократичних Клюбів сюйорського стейту дня 9-го березня б. р., обговорено поза організаційними справами теж і справу великого голоду на Україні під Совєтами. Зокрема обговорено становище американської преси до цеї справи. Те все зреферував о. Шуховський, закликаючи при кінці американських горожан українського роду, зорганізованих у горожанські організації, взятись до нового протесту проти совєтів перед американським урядом і світом.

По рефераті о. Шуховського вивязалася загальна дебата, в якій забирали голос як члени екзекутиви так і присутні учасники.

По вичерпанню нарад і внесків засідання ухвалило такі постанови:

1) Стейтова організація американських горожан українського походження протестує іменем горожанських клюбів нюйорського стейту проти нечуваної в світі тиранії совєтського уряду над українським народом.

2) Взиваємо всі клюби Стейтової Організації піднести спільно новий протест проти Совєтів і вислати письма до американського уряду, до сенаторів, конґресменів, американської преси й американських організацій.

3) Рішаємо скликати віча і збори з відповідними рефератами, щоби тим способом поширити відомости про страшний злочин, якого допускається московська тиранія над українським народом.

4) Взиваємо горожанські організації інших стейтів, щоб теж розпочали подібну протестаційну акцію, та щоби не збували цеї справи мовчанкою, особливо тепер, коли про голод говорить і пише широкий світ.

Вибрано резолюційно-пресовий комітет, який має занятись і якнайскорше зредаґувати протести і статті до американської преси. До комітету ввійшли о. І. Шуховський, Олександер Шеремета і Д. Залопаний.

Справу віч-зборів і рефератів в околиці віддано в руки п. Малиґловки, О. Заяця й І. Урбана. Також оголоситься порядок віч по місцевостях вже в найближчому часі.

Про перебіг нарад повідомляємо всіх неприсутніх членів екзекутиви і клюби нюйорського стейту.

Екзекутива Союза Українсько-Американських Демократичних Клюбів Нюйорського Стейту.

В ОБОРОНІ ЧУЖИНЦІВ І НАТУРАЛІЗОВАНИХ ГОРОЖАН.

Хвальна Редакціє!

Чужомовне Інформаційне Бюро бажає заапелювати до Ваших читачів за співучастю в боротьбі проти нетерпимости та нерівного трактування як чужинців так і натуралізованих горожан. В Америці, як до інших краях, приходиться нераз оспорювати певні упередження супроти іміґрантів. Недостача праці та напруження в тяжких часах причиняються до поширення такого відношення. Під пору знаходяться в конґресі у Вашинґтоні ріжні пропозиції за депортацію чужинців та здержання їх від праці. Це немислиме, щоб котрий з тих проектів ухвалено.

Однак як для Америки так і для самого чужинця є дуже важним ділом припинити цю ненависть та ріжницю. Перший крок боротьби це провірення та розголос фактів. Чи справедливо є юдити проти людей, котрих добровільно допущено поселитись на американській землі? Можна надіятися, що відклик до почуття совісти та чести всього народу причиниться заражденню лиху, а-ле якщо факти будуть загально відомі та холоднокровно представлені.

Якіж це факти? Чи хотілиб читачі „Свободи" донести Чужомовному Інформаційному Бюру про випадки, їм особисто відомі, роблення ріжниць, у приписах чи в практиці; проти чужинців, натуралізованих горожан або членів певної народности? Відріжнювань у справах домашньої допомоги, в праці, заняттях, у школі, виключування з праці чи привілею до користей, які мають інші громадяни, та про всякі інші випадки упередження чи нетерпимости зі сторони громади проти людей задля їх національного походження, тощо?

Нам треба фактів з кожної сторони краю. Всі імена дописувачів задержиться в строгій тайні. Оданк у листах треба подавати імена осіб та назви місцевостей, бо як зайшла потреба, щоби, після можности, можна було провірити факти про дану ситуацію. Багато людей тутешнього і чужинецького роду нераз терплять через ріжне несправедливе та неприхильне відношення. Описи всіх того роду труднощів нам покищо непотрібні, лиш покищо тільки випадки, де людей понижується чи відріжнюється задля його, що вони чужинці або чужинецького роду.

Вірю, що читачі „Свободи" возьмуть співучасть у боротьбі проти ріжниць та упередження. Всі листи, по англійськи або по українськи, слати на таку адресу:

Fair Play Editor, F.L.I.S.,
222 Fourth Ave., New York, N.Y.

Рід Луіс,
Директор Ф. Л. І. С.

Страшні наслідки брехні.

Пан Крупка вертається нічю до дому й бачить, як з першого поверха якоїсь камениці скаче якийсь чоловік. Крупка ратує того чоловіка. Незнайомий вийшов ціло.

— Ну, маєте щастя, що вам нічого не сталося, — каже Крупка. — Та ради Бога, що було причиною вашого розпучливого кроку?

— Ах, пане, то страшне! Одна жінка здурила мене!

— Через таку дрібницю ви кидалися з першого поверха?

— На жаль, так, так! Здурила мене, що її чоловіка нема дома!

Або-або.

— Це тобі лише скажу, Ефрозино: Коли Ірця каже, що дістала золотий перстень у дарунку від кузина, то або той перстень фальшивий, або той кузин!

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(218)

Лише на хвилину стратив поручник Сесил Роджер притомність через удар куска пропелера. Одначе ця хвилина малощо не коштувала їх утрати життя й літака. Коли він прийшов до себе, то почув, що мотор перестав працювати.

Літак уже досягнув страшної скорости через упадок. Земля вже була занадто близько, щоб напростувати його та осісти безпечно. Просто під ними була вузка балка, котрої дно було досить рівне й вистелене піском. Це виглядало йому розмірно на безпечне місце для осідання.

Це він і зробив без поважної шкоди для літака, діставши тільки сильного потрясення. На їх щастя, ніхто з них не дістав ушкодження тіла, але їх положення виглядало безвихідним. Роджер сумнівався, чи він потрапить направити літак та поїхати в дальшу дорогу. Він знав, що не потрапить перейти пустинею пішки.

Як літак нагло задержався, молодий летун висів скоро, щоби поглянути, який вплив мав цей упадок на дівчину. Вона була бліда, але усміхалася та кілька хвилин стояла перед ним, не кажучи ні слова. „Чи вже все скінчилося?" — вона спиталася нарешті. Він потряс головою на знак заперечення.